

Domini, M.: Volebné právo a volebné systémy. Druhé, aktualizované a prepracované vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2021, 444 s. ISBN 978-80-571-0369-1.

Volebné právo patrí do prvej generácie ľudských práv, konkrétne sa zaraďuje medzi politické práva. Je zakotvené v Ústave Slovenskej republiky, pričom je mu venovaný čl. 30. Volebné právo však nie je len právo voliť, ale aj právo byť volený. Práve preto sa rozlišujú dva druhy volebného práva, a teda volebné právo aktívne a pasívne. Voľby sa pre laickú verejnosť zvyčajne začínajú odovzdaním hlasu a končia čakaním na vyhlásenie volebných výsledkov. Volebný proces však siaha omnoho ďalej. Celý proces, od registrácie kandidátov, resp. kandidátnych listín, volebnú kampaň, priebeh hlasovania, sčítavanie hlasov a prerozdeľovanie mandátov, prípadné konanie o volebnej sťažnosti, sú fázy, ktoré je potrebné poznať a chápať nielen pre študentov Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ale v ideálnom prípade pre celú spoločnosť.

Autor recenzované publikácie dôsledne delí a usporadúva materiál, predovšetkým so zreteľom na skutočnosť, že aj podľa jeho vyjadrenia ide predovšetkým o učebnicu pre študentov Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, konkrétne predmetu volebné právo a volebné systémy. Autor je zároveň gestorom menovaného predmetu, čo dodáva publikácii osobitý význam aj z dôvodu, že do publikácie mal možnosť zapracovať a viac ozrejmiť tie časti materiálu, ktorá spôsobuje študentom najväčšie problémy.

Dôvodom na vydanie druhého vydania publikácie je viacero. Ako aj sám autor píše, viedli ho k tomu nielen akademické dôvody, pod čím je možné chápať práve spomínané dotazy študentov, ale aj vývoj slovenského volebného práva. Autor osobitne spomína rozhodovaciu činnosť Ústavného súdu SR, keďže ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z. bol zriadený Najvyšší správny súd. Zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok upravuje postup pri konaní o ústavnosti a zákonnosti vybraných druhov volieb práve na Najvyššom správnom súde. Vzhľadom na skutočnosť, že došlo

k značnej zmene systému posudzovania ústavnosti a zákonnosti volieb, je možné túto publikáciu chápať nielen ako učebnú pomôcku pre študentov Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ale aj ako zhrnutie podstatných zmien v oblasti volebných sťažností pre odbornú a laickú verejnosť.

Volebné právo a volebné systémy, 2. vydanie, je dielom doc. JUDr. Mareka Domina, PhD., ktorý pôsobí na Katedre ústavného práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Zároveň pôsobí aj ako externý poradca Ústavného súdu SR. Vo svojej pedagogickej činnosti sa najviac venuje právnym aspektom reprezentatívnej demokracie, osobitne právnej úprave volieb.

Z formálneho hľadiska je publikácia delená na dve časti. Prvá časť sa venuje volebnému právu vo všeobecnosti, v druhej je možné nájsť vysvetlené volebné právo v Slovenskej republike. Tieto časti sa ďalej delia na deväť kapitol, pričom autor systematicky a dôsledne oddeľuje jednotlivú materiál, čo môže byť, predovšetkým pre študentov Právnickej fakulty UK, v mnohom prínosné. Zároveň však materiál prepája s ostatnými inštitútnymi odkazmi na predchádzajúce alebo nasledujúce časti publikácie, relevantnú judikatúru Ústavného súdu¹ SR a v neposlednom rade na iné publikácie, či už z prostredia slovenského ústavného práva, ale aj od zahraničných autorov². Okrem spomínaných deviatich kapitol sa v publikácii nachádzajú zoznam skratiek a značiek, predhovor k prvému a druhému vydaniu, použitá literatúra a pramene, časť o autorovi, a za veľmi prínosnú je možné považovať časť venovanú prehľadovú volieb na Slovensku po roku 1989, v ktorej sú zaznamenané všetky voľby, ktoré sa na Slovensku konali. Nedostatky z hľadiska formálnej stránky možno nájsť napr. pri preklepoch (s. 32 a 154), no i pri kapitolách 5.2

¹ Pozri: DOMIN, M. *Volebné právo a volebné systémy*. 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer SR, 2021, s. 327.

² Pozri: tamtiež, s. 80.

a 5.6, keď absentuje aspoň stručné uvedenie kapitoly a bezprostredne nasledujú podkapitola 5.2.1, resp. 5.6.1.

Z obsahového hľadiska je možno v publikácii nájsť množstvo svetlých bodov. Keďže v práve, osobitne v ústavnom práve, je viacero možností nazerania na problematiku, autor sa s týmto fenoménom vyrovnal spomenutím všetkých prúdov, následne vybral jeden, ktorému sa venuje, jeho výber odôvodnil a následne odkázal pri ostatných druhoch na príslušné časti publikácie, v ktorých sa im aspoň čiastočne venuje (napr. s. 52). Je možné nájsť aj zaujímavosti historického charakteru, ktoré môžu čitateľovi pomôcť pri pochopení vysvetľovanej matérie; konkrétne autor ponúka zaujímavý pohľad na historické udalosti v spojitosti so vznikom pomenovania gerrymanderignu (s. 79). Volebná formula a volebný deliteľ patria určite k najzložitejším témam rozpracovaným v tejto publikácii, no i napriek tomu je nutné poznamenať, že autor ich dokázal vysvetliť čitateľsky veľmi príjemným a zrozumiteľným spôsobom (s. 97). Autor sa venuje aj situácii spôsobenej pandémiou COVID-19, ktorá nepochybne zasiahla aj do právneho poriadku. V oblasti volebného práva ide predovšetkým o obmedzenie osobnej slobody v súvislosti s ochranou verejného zdravia pri výkone volebného práva, ktorým sa autor venuje v časti 4.4.1. Taktiež ponúka skúsenosti z posledných volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, ktoré prebiehali už na začiatku pandémie (s. 385).

Recenzovaná publikácia ponúka postupné vovedenie do volebného práva. Prvé dve kapitoly vysvetľujú volebné právo od úplných základov, čo je možné hodnotiť pozitívne, keďže publikácia je určená predovšetkým študentom. Následné vysvetlenie volebných systémov aj s uvedením príkladov zo sveta sa zase javí nevyhnutné na pochopenie druhov volieb v podmienkach Slovenskej republiky. Volebné právo na Slovensku autor začína historickým exkurzom, prehľadom prameňov a ústavných princípov volebného práva. Následne autor prechádza podmienkami

a prekážkami výkonu práva a všeobecnou úpravou organizácie a priebehu volieb. Pozitívne možno hodnotiť osobitný prístup k jednotlivým druhom volieb, ktoré na Slovensku prebiehajú, a k zaradeniu ľudového hlasovania o odvolaní prezidenta medzi tieto voľby. Toto zaradenie autor vysvetľuje tým, že podľa jeho názoru má toto hlasovanie bližšie k inštitútu volieb ako ku „klasickému“ referendu.³ Autor sa venuje aj volebnej kampani a osobitá kapitola je venovaná aj mimoriadne aktuálnej téme, a to volebnému právu v čase krízových situácií. Nachádzame tu všetky krízové situácie predpokladané Ústavným zákonom o bezpečnosti štátu⁴ a spôsob výkonu, resp. obmedzení volebného práva počas ich trvania. Posledná kapitola je doplnená, a teda v porovnaní s prvým vydaním je novinkou. Venuje sa ústavnosti a zákonnosti volieb, resp. volebným sťažnostiam a konaniam o nich.

Na záver možno povedať, že recenzovaná publikácia prináša prehľad o volebnom práve, či už študentom, laickej verejnosti, no v neposlednom rade aj odbornej verejnosti, ktorá sa inštitútu volieb vo svojej aplikačnej alebo akademickej praxi pravidelne nevenuje, no má záujem získať prehľad v danej oblasti. Autor prináša pohľad na minulé rozhodnutia, volebné systémy a spôsoby pridelovania mandátov, no ponúka i kritický pohľad tam, kde je to potrebné. Historické vsuvky a príklady z rôznych štátov pomáhajú pochopiť zložitú problematiku volieb. Volebné právo je dynamické odvetvie, ktoré napriek dojmu ustáleného inštitútu, kde jedna osoba kandiduje a druhá ju volí, ponúka množstvo priestoru na vylepšenia. Len znalosť inštitútov volebného práva môže zabrániť manipulovaniu volieb cez zdanlivo nevinne sa tváriace zmeny. Táto publikácia môže pôsobiť i v tomto ohľade veľmi prínosne nielen pre študentov a akademikov, ale i pre celú spoločnosť.

Samuel Cibik*

³ Tamtiež, s. 308.

⁴ Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

* Mgr. Samuel Cibik, interný doktorand Ústavu štátu a práva SAV, Bratislava.